

ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

Αθήνα 20/04/2021

1 χρόνος πανδημίας κορωνοϊού

Πλήρης η ανάκαμψη των μεταμοσχεύσεων στην Ελλάδα

Δράσεις και πρωτοβουλίες για ένα πιο αισιόδοξο μέλλον

Είναι γνωστό ότι η πανδημία του κορωνοϊού αύξησε απότομα και δραματικά το φορτίο στα συστήματα υγείας όλων των χωρών, οδηγώντας συχνά σε αναπόφευκτες αρνητικές επιδράσεις στην αντιμετώπιση άλλων νοσημάτων. Ένα από τα πεδία που παγκοσμίως έχουν πληγεί σημαντικά είναι οι μεταμοσχεύσεις συμπαγών οργάνων, δεδομένου ότι τα μοσχεύματα από αποβιώσαντες δότες προσφέρονται μέσα από τις βαλλόμενες, λόγω κορωνοϊού, Μονάδες Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ).

Πράγματι, κατά το πρώτο 3μηνο της πανδημίας (Μάρτιος–Μάιος 2020), οι μεταμοσχεύσεις συμπαγών οργάνων τόσο στη χώρα μας, όσο και στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, μειώθηκαν δραματικά, σχεδόν μηδενίστηκαν. Η μείωση αυτή παρατηρήθηκε όχι μόνο στις μεταμοσχεύσεις από αποβιώσαντες αλλά και από ζώντες δότες, προκειμένου να προφυλαχθούν λήπτες και δότες από ενδεχόμενη νόσηση από κορωνοϊό, ενός ιδιαίτερα μεταδοτικού ιού, του οποίου αρχικά η συμπεριφορά και η αντιμετώπιση ήταν ασαφείς.

Σήμερα έχοντας κλείσει ένα χρόνο εντατικών προσπαθειών διατήρησης της μεταμοσχευτικής δραστηριότητας, ο Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων (ΕΟΜ)

βρίσκεται στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσει ότι, **κατά το 12μηνο Μαρτίου 2020 με Μάρτιο 2021, ο συνολικός αριθμός τόσο των δοτών οργάνων, όσο και των πραγματοποιηθεισών μεταμοσχεύσεων δεν υστέρησε σε σχέση με τη δραστηριότητα ενός οποιουδήποτε άλλου έτους.** Το γεγονός αυτό δείχνει ότι το Σύστημα Μεταμοσχεύσεων (ΜΕΘ, ΕΟΜ, Μονάδες Μεταμοσχεύσεων) έδειξε γρήγορα ανακλαστικά προσαρμογής στη νέα κατάσταση. Ειδικότερα οι ΜΕΘ και το προσωπικό τους υπερέβαλαν εαυτόν, διατηρώντας τη δωρεά οργάνων στο προσκήνιο των ιατρικών–ανθρωπιστικών πράξεων, παρά τη νέα δυσχερή καθημερινότητα που επέβαλαν τα μέτρα κατά του κορωνοϊού και η δραματική αύξηση του φόρτου εργασίας τους.

Παράλληλα, και ο τομέας των **μεταμοσχεύσεων αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων** (μυελός των οστών, ομφαλιοπλακουντιακό αίμα) **δεν υστέρησε στο ελάχιστο,** παρά το γεγονός ότι η μεταμόσχευση κυττάρων έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις, τόσο ως προς τον επαναλαμβανόμενο έλεγχο και την προετοιμασία των δοτών, όσο και ως προς την απρόσκοπτη και έγκαιρη διασυνοριακή μεταφορά μοσχευμάτων, ιδιαίτερα από ξένους δότες. Τα Κέντρα Εθελοντών Δοτών Μυελού των Οστών, τα Κέντρα Συλλογής Κυττάρων και οι Μονάδες Μεταμόσχευσης, εργάστηκαν αδιάλειπτα και συντονισμένα, σε συνεργασία με τον ΕΟΜ και τις Δεξαμενές Εθελοντών Δοτών του εξωτερικού, ούτως ώστε κανένας ασθενής, με ανάγκη μεταμόσχευσης μυελού των οστών τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό να μην στερηθεί της θεραπείας του, στο κρίσιμο για την επιβίωσή του χρονικό διάστημα.

Η επισφράγιση των προσπαθειών αυτού του έτους ήρθε από την **Επιτροπή Εμβολιασμών** και το Υπουργείο Υγείας, με την **προτεραιοποίηση στον πανελλήνιο εμβολιασμό κατά του κορωνοϊού των μεταμοσχευμένων, αλλά και των υπό μεταμόσχευση ασθενών,** που ήδη έχουν εμβολιασθεί και εμβολιάζονται. Ο έγκαιρος εμβολιασμός του πληθυσμού αυτού, που επιβιώνει με ένα τεχνηέντως εξασθενημένο ανοσοποιητικό σύστημα, ήταν απαραίτητος προκειμένου να διατηρήσει το «δώρο ζωής» που έλαβε από τον συνάνθρωπο.

Η συνολική μεταμοσχευτική δραστηριότητα ενός έτους πανδημίας:

Μάρτιος 2020 – Μάρτιος 2021

Κατά την περίοδο της πανδημίας πραγματοποιήθηκαν 134 μεταμοσχεύσεις συμπαγών οργάνων (87 νεφρού, 31 ήπατος, 12 καρδιάς, 4 πνευμόνων), προερχόμενες από 52 αποβιώσαντες δότες οργάνων. Άξιο αναφοράς είναι το «ρεκόρ» μεταμοσχεύσεων νεφρού από ζώντες δότες, που διενεργήθηκαν κατά το 9μηνο Μάιου 2020 με Μάρτιο 2021, αγγίζοντας τις 90, αριθμός μεταμοσχεύσεων που ποτέ κατά το παρελθόν δεν είχε διενεργηθεί ακόμα και σε διάστημα ενός έτους.

Ιδιαίτερη αναφορά, ωστόσο, θα πρέπει να γίνει στο Πρόγραμμα Μεταμόσχευσης Πνευμόνων, το οποίο ξεκίνησε από τον Ιούλιο του 2020 ξανά στην Ελλάδα, μετά από 10 χρόνια. Χάρη στις συντονισμένες προσπάθειες του Υπουργείου Υγείας, του ΕΟΜ και του Ωνάσειου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου (ΩΚΚ), αλλά και χάρη στη συμβολή του Προγράμματος Υποτροφιών του Ιδρύματος Ωνάση, για τη μετεκπαίδευση Ελλήνων ιατρών στο εξωτερικό, το Πρόγραμμα Μεταμόσχευσης Πνεύμονα άρχισε και πάλι, πραγματοποιώντας τις 4 πρώτες μεταμοσχεύσεις και αποτελώντας ένα ορόσημο στον τομέα της Υγείας στη χώρα μας, σε μια πολύ δύσκολη συγκυρία.

Παράλληλα το ίδιο χρονικό διάστημα, εν μέσω της πανδημίας, **διενεργήθηκαν 121 μεταμοσχεύσεις μυελού των οστών**, περισσότερες μάλιστα από τον μέσο ετήσιο αριθμό της τελευταίας 5ετίας (107 μεταμοσχεύσεις). Είναι αξιοσημείωτο ότι ακόμα και υπό αυτές τις δυσμενείς συνθήκες, εξακολουθούν να αυξάνουν σταθερά τα μοσχεύματα μυελού που προέρχονται από Έλληνες δότες, λόγω της συνεχούς ενίσχυσης του Εθνικού Μητρώου Εθελοντών Δοτών Αρχέγονων Αιμοποιητικών κυττάρων (μυελού των οστών), αποτέλεσμα της αδιάλειπτης δραστηριοποίησης των Κέντρων Δοτών ως προς την ενημέρωση και προσέλκυση των εθελοντών. Είναι αξιοσημείωτο ότι, χάρη στην αμείωτη αυτή προσπάθεια, το Εθνικό Μητρώο Εθελοντών αυξήθηκε κατά 25% το κρίσιμο αυτό έτος και ανέρχεται πλέον στους **195.000 δότες μυελού των οστών**, διευρύνοντας έτσι τις πιθανότητες των Ελλήνων ασθενών να βρουν συμβατό δότη.

Δράσεις, νομοθετικές ρυθμίσεις και πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη των μεταμοσχεύσεων

Ο ΕΟΜ φιλοδοξεί η δωρεά οργάνων, ιστών και κυττάρων και οι μεταμοσχεύσεις να εισέλθουν σε μια νέα εποχή και εργάζεται συστηματικά πάνω σε αυτό. Μέσα από νομοθετικές ρυθμίσεις, ακόμα και εν μέσω της πανδημίας, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας, ο ΕΟΜ δημιουργεί ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον για τις μεταμοσχεύσεις σχεδιάζοντας και υλοποιώντας μια σειρά παρεμβάσεων τόσο μακροπρόθεσμης όσο και μεσοβραχυπρόθεσμης προοπτικής.

Στον τομέα των **μεταμοσχεύσεων συμπαγών οργάνων**, οι σημαντικότερες εξ αυτών αφορούν την αύξηση της εγχώριας προσφοράς οργάνων μέσα από τις ΜΕΘ και την αναβάθμιση της επάρκειας και δυναμικότητας των Μονάδων Μεταμοσχεύσεων. Πολύ σύντομα, με την υποστήριξη του Ιδρύματος Ωνάση, ολοκληρώνονται οι διαδικασίες πρόσληψης 7 ιατρών Συντονιστών Μεταμοσχεύσεων, που ως εντεταλμένοι του ΕΟΜ σε 9 από τα μεγαλύτερα νοσοκομεία της χώρας, τόσο στην Αθήνα όσο και στην περιφέρεια, θα αναλαμβάνουν τον εντοπισμό και τη διαχείριση των δυνητικών δοτών οργάνων και την ενημέρωση του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

Ταυτόχρονα, στον τομέα των **μεταμοσχεύσεων αιμοποιητικών κυττάρων** ολοκληρώθηκε η θεσμοθέτηση για την αδειοδότηση και ενίσχυση των Κέντρων Δοτών μυελού των οστών με τελικό σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη του Εθνικού Μητρώου Εθελοντών Δοτών Αρχέγονων Αιμοποιητικών Κυττάρων για την κάλυψη των Ελλήνων ασθενών και τη συνεισφορά μας στις ανάγκες της διεθνούς κοινότητας, όπου εντοπίζονται συμβατοί με τους δότες μας ασθενείς. Στο πεδίο των μεταμοσχεύσεων ιστών, δημιουργείται το θεσμικό πλαίσιο για την βέλτιστη αξιοποίηση των εθνικών ιστικών μοσχευμάτων και την εφαρμογή ηλεκτρονικής παρακολούθησης και ελέγχου της διακίνησής των ιστών προς και από τη χώρα μας.

Ιδιαίτερα σημαντική κατά την περίοδο αυτή, υπήρξε η έναρξη της υλοποίησης από τον ΕΟΜ της χρηματοδοτούμενης από το ΕΣΠΑ Πράξης **«Ανάπτυξη πλαισίου διαχείρισης ποιότητας – ασφάλειας - βιοεπαγρύπνησης και πλαισίου αδειοδότησης - έλεγχου - αξιολόγησης**

μονάδων υγείας και λοιπών φορέων, στη δωρεά και μεταμόσχευση οργάνων, ιστών και κυττάρων». Με το έργο αυτό διαμορφώνονται και θεσμοθετούνται κρίσιμες διαδικασίες, ολοκληρώνεται και εκσυγχρονίζεται το πλαίσιο αδειοδότησης-ελέγχου και αξιολόγησης των φορέων μεταμοσχευτικής δραστηριότητας, ενώ αναπτύσσεται και εφαρμόζεται το **Εθνικό Σύστημα Ποιότητας και Ασφάλειας** στις μεταμοσχεύσεις, που προβλέπει άλλωστε και η αντίστοιχη Ευρωπαϊκή Οδηγία. Επιπρόσθετα, με πρωτοβουλία του ΕΟΜ ανεξάρτητα από το ΕΣΠΑ, σχεδιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα ένα **Ολοκληρωμένο Σύστημα Χρηματοδότησης, Τιμολόγησης και Αποζημίωσης σε όλους τους τομείς των μεταμοσχεύσεων.** Η έναρξη της εφαρμογής του παραπάνω συστήματος στον τομέα των αιμοποιητικών κυττάρων αποφέρει ήδη έσοδα από μοσχεύματα αιμοποιητικών κυττάρων που προσφέρονται σε συμβατούς ασθενείς του εξωτερικού και τα οποία διατίθενται αποκλειστικά για την περαιτέρω ανάπτυξη του Εθνικού μας Μητρώου Εθελοντών Δοτών και την ενίσχυση της λειτουργίας των φορέων της μεταμοσχευτικής αυτής αλυσίδας.

Τέλος, ο ΕΟΜ, έχοντας επίγνωση ότι η **Παιδεία** είναι το βασικό έδαφος πάνω στο οποίο μπορεί να καλλιεργήσει μια νέα κουλτούρα στην ελληνική κοινωνία, **εισήγαγε στα σχολεία δύο προγράμματα με πλούσιο εποπτικό υλικό, για την προαγωγή της δωρεάς ιστών και οργάνων και των μεταμοσχεύσεων σε παιδιά και εφήβους:** Τους «Οργανούληδες», για μαθητές/τριες Γ', Δ', Ε', Στ' τάξεων Δημοτικού, που υλοποιούνται με τη συνεργασία και χρηματοδότηση του Ιδρύματος Ωνάση, και μία αναλυτική παρουσίαση με τίτλο «Δωρεά και μεταμόσχευση Ιστών & Οργάνων, Τι είναι, Πώς λειτουργεί», για μαθητές/τριες Α', Β', Γ' τάξεων Λυκείου.

Ο Πρόεδρος του ΕΟΜ, Καθ. Γεώργιος Παπαθεοδωρίδης, αναφέρει χαρακτηριστικά:

«Το πολύπαθο πεδίο των μεταμοσχεύσεων μας εξέπληξε θετικά αυτή τη δύσκολη περίοδο, καθώς είναι από τους τομείς που μάλλον ενδυναμώνονται με αφορμή την πανδημία του κορωνοϊού και δείχνει ότι μπορεί να ενδυναμωθεί περαιτέρω με τον αναμενόμενο περιορισμό των κρουσμάτων του κορωνοϊού. Λόγω της ιδιαίτερης πολυπλοκότητας των μεταμοσχεύσεων, αλλά και του μέγιστου ανθρωπιστικού οφέλους που προσφέρουν, οι φορείς και το ανθρώπινο δυναμικό του συστήματός μας υπερέβαλαν εαυτόν, με αποτέλεσμα η δωρεά και οι μεταμοσχεύσεις οργάνων να ανακάμψουν ανεπηρέαστες. Σε

*αυτό φάνηκε να μας ακολουθούν και οι πολίτες της χώρας μας που δήλωσαν Δωρητές Οργάνων κατά το διάστημα αυτό, ίσως γιατί αντιληφθήκαμε οι περισσότεροι πλέον, το πόσο αλληλεξαρτώμενες είναι οι ζωές και η υγεία μας. **Η επόμενη μέρα του ενός έτους πανδημίας, μας βρίσκει έτοιμους να υποδεχτούμε το Εθνικό Σχέδιο Μεταμοσχεύσεων, που εκπονείται από τον Καθ. κ. Ηλία Μόσιαλο και μία διεθνή ομάδα με την καθοριστική στήριξη του Ιδρύματος Ωνάση, το οποίο θα συμβάλλει στην περαιτέρω οργάνωση και ανάπτυξη των μεταμοσχεύσεων στη χώρα μας,».***

Με την αμέριστη στήριξη του Υπουργείου Υγείας, τη συνεργασία με τον ΕΟΔΥ και τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας και την ενδυνάμωση της συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων, μέσα από ειδικά προσαρμοσμένα πλέον πρωτόκολλα ασφαλείας, οι μεταμοσχεύσεις στην Ελλάδα της πανδημίας συνεχίζουν να προσφέρουν ζωή και αυτή τη δύσκολη περίοδο.